

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.10.2020
COM(2020) 661 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

**Τρίτη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την
καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2020), όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20
της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας
ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της**

{SWD(2020) 226 final}

I. Εισαγωγή

Η προστασία της κοινωνίας από το οργανωμένο έγκλημα, και ιδίως η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής της ΕΕ για την Ένωση Ασφάλειας¹. Το άρθρο 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ² (στο εξής: οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων) προβλέπει τη σύνταξη έκθεσης ανά διετία σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.

Η εμπορία ανθρώπων είναι μια άκρως επικερδής εγκληματική δραστηριότητα η οποία αποφέρει τεράστιο κέρδος στους εγκληματίες, ενώ συνεπάγεται τρομερό κόστος για την κοινωνία. Το εκτιμώμενο συνολικό ετήσιο κέρδος από την εμπορία ανθρώπων ανέρχεται σε 29,4 δισ. EUR³ (συντηρητική εκτίμηση). Το συνολικό κόστος της εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ σε ένα μόνο έτος εκτιμάται σε 2,7 δισ. EUR. Οφείλεται στις πρόσθετες υπηρεσίες στον τομέα της επιβολής του νόμου, της υγείας και της κοινωνικής προστασίας, στην απώλεια οικονομικής παραγωγής, στην απώλεια ποιότητας ζωής και στον συντονισμό των δραστηριοτήτων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων⁴. Το κόστος αυτό προκαλείται από τη σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων γυναικών, ανδρών, κοριτσιών και αγοριών από τους διακινητές και εξακολουθεί να βαρύνει τις κοινωνίες μας, καθώς η εμπορία ανθρώπων συνεχίζεται.

Οι εγκληματίες εκμεταλλεύτηκαν τις ευκαιρίες κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 για να αποκομίσουν σημαντικά κέρδη και να εντείνουν τις εγκληματικές δραστηριότητες. Έχουν αλλάξει τις μεθόδους λειτουργίας τους και ολοένα και περισσότερο διαφημίζουν τα θύματα στο διαδίκτυο ή τα εκμεταλλεύονται σε ιδιωτικές εγκαταστάσεις. Παρότι ο πλήρης αντίκτυπος της πανδημίας δεν είναι ακόμη μετρήσιμος, είναι σαφές ότι η κρίση δημιούργησε εξαιρετικές προκλήσεις, οι οποίες επηρεάζουν δυσανάλογα τους πλέον ευάλωτους, επιδεινώνοντας την τρωτότητα των ατόμων στην εμπορία ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών και των παιδιών. Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, διεθνείς οργανισμοί και οργανισμοί της ΕΕ έχουν εκφράσει ανησυχίες σχετικά με την ύπαρξη καθυστερήσεων στην αναγνώριση των θυμάτων, γεγονός που εμποδίζει την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη, σε βοήθεια και σε στήριξη⁵.

¹ COM(2020) 605 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1602671394486&uri=CELEX:52020DC0605>

² ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1.

³ Ευρωπόλ (2015) The THB financial business model (Το οικονομικό επιχειρηματικό μοντέλο της εμπορίας ανθρώπων), Χάγη. <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/trafficking-in-human-beings-financial-business-model>

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Study on the economic, social and human costs of trafficking in human beings within the EU (Μελέτη σχετικά με το οικονομικό, κοινωνικό και ανθρώπινο κόστος της εμπορίας ανθρώπων εντός της ΕΕ) (2020).

⁵ How Covid-19 restrictions and the economic consequences are likely to impact migrant smuggling and cross-border trafficking in persons to Europe and North America (Με ποιον τρόπο οι περιορισμοί λόγω της νόσου Covid-19 και οι οικονομικές επιπτώσεις είναι πιθανό να επηρεάσουν τη λαθραία διακίνηση μεταναστών και τη διασυνοριακή εμπορία ανθρώπων στην Ευρώπη και στη Βόρεια Αμερική), ερευνητική ενημέρωση, Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος (UNODC), <https://www.unodc.org/islamicrepublicofiran/en/how-covid-19->

Ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) προειδοποιεί ότι η εμπορία ανθρώπων είναι πιθανό να αυξηθεί στον απόηχο της οικονομικής ύφεσης, λόγω της επακόλουθης έκρηξης της ανεργίας, και αναμένεται αύξηση της ζήτησης για εμπορία ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή και σεξουαλική εκμετάλλευση. Εκτός από τους παραδοσιακούς τομείς εκμετάλλευσης (πορνεία, επαιτεία και κλοπή, κλωστοϋφαντουργία και γεωργικός τομέας), τομείς, όπως οι κατασκευές, ο τουρισμός, η τροφοδοσία, η περίθαλψη και οι οικιακές υπηρεσίες, πλήττονται όλο και περισσότερο από την εμπορία ανθρώπων. Πέραν της παρατεταμένης βλάβης την οποία υφίστανται τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, το κλείσιμο επιχειρήσεων με χαμηλότερα περιθώρια κέρδους λόγω οικονομικής κρίσης θα καταστήσει την αγορά ανοικτή σε όσους διαθέτουν παράνομο ή φθηνό εργατικό δυναμικό ⁶.

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί ιδιαίτερα σοβαρό έγκλημα, το οποίο απαγορεύεται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ ως σοβαρή παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁷. Ομάδες οργανωμένου εγκλήματος επιδίδονται σε εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική ή εργασιακή εκμετάλλευση, εκμετάλλευση για σκοπούς επαιτείας και εκμετάλλευση για εγκληματικούς σκοπούς. Τα δίκτυα εμπορίας συχνά εμπλέκονται σε (ή συνδέονται με) άλλες μορφές εγκληματικότητας, όπως η λαθραία διακίνηση μεταναστών, η διακίνηση ναρκωτικών, το λαθρεμπόριο αγαθών, η εκβίαση, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η απάτη σχετικά με τα έγγραφα, η απάτη με κάρτες πληρωμών και τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (π.χ. κλοπή).

Η παρούσα έκθεση: i) προσδιορίζει βασικές τάσεις και προκλήσεις όσον αφορά την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων, ii) παρέχει ανάλυση στατιστικών στοιχείων και iii) περιγράφει τα αποτελέσματα των δράσεων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Συμπληρώνεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που παρέχει λεπτομερή, πλήρη και τεκμηριωμένα στοιχεία. Τόσο η έκθεση όσο και το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής βασίζονται στα εξής:

- πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τους εθνικούς εισηγητές ή ισοδύναμους μηχανισμούς που προβλέπονται στα άρθρα 19 και 20 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων·
- εισηγήσεις που υποβλήθηκαν από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που συμμετέχουν στην ενωσιακή πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών κατά της

[restrictions-and-the-economic-consequences-are-likely-to-impact-migrant-smuggling-and-cross-border-trafficking-in-persons-to-europe-and-north-america.html](https://www.eurojust.europa.eu/en/restrictions-and-the-economic-consequences-are-likely-to-impact-migrant-smuggling-and-cross-border-trafficking-in-persons-to-europe-and-north-america.html)· δήλωση του Ειδικού Εκπροσώπου του ΟΑΣΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σχετικά με την ανάγκη ενίσχυσης των προσπάθειών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων σε περίοδο κρίσης· COVID-19 pandemic and its impact for victims and survivors of trafficking in persons (Η πανδημία COVID-19 και ο αντίκτυπός της στα θύματα και στους επιζώντες της εμπορίας ανθρώπων), UNODC, https://icat.network/sites/default/files/28%20April_COVID%20ICAT%20webstory%20and%20list%20of%20resources%20%283%29.pdf· Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εξέφρασαν ανησυχίες στις παρατηρήσεις που υπέβαλαν στο πλαίσιο της τρίτης έκθεσης προόδου.

⁶ Ευρωπόλ, Beyond the pandemic – How Covid-19 will shape the serious and organized crime landscape in the EU (Πέρα από την πανδημία – Πώς η νόσος Covid-19 θα διαμορφώσει το τοπίο του σοβαρού και οργανωμένου εγκλήματος στην ΕΕ), 30 Απριλίου 2020.

⁷ Βλ. άρθρο 83 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ και άρθρο 5 παράγραφος 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

εμπορίας ανθρώπων και στην ηλεκτρονική πλατφόρμα της ΕΕ για την κοινωνία των πολιτών⁸ και

- συνεισφορές αρμόδιων οργανισμών της ΕΕ⁸.

Στην παρούσα έκθεση λήφθηκαν επίσης υπόψη πληροφορίες από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, καθώς και από διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς. Τα ενδιαφερόμενα μέρη υπέβαλαν λεπτομερέστερες εκθέσεις σχετικά με τα αποτελέσματα των δράσεων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και τον αντίκτυπο των δράσεων αυτών σε σύγκριση με την προηγούμενη διαδικασία υποβολής εκθέσεων⁹.

II. ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΗΚΑΝ

Το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων χαρακτηρίζεται από ορισμένες επαναλαμβανόμενες πρακτικές, νέες ανησυχίες και αναδυόμενες τάσεις. Ο συνολικός αριθμός των **14 145** καταγεγραμμένων θυμάτων¹⁰ που αναφέρθηκε από τα κράτη μέλη για 2 έτη (2017 και 2018) είναι υψηλότερος σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς.¹¹ Είναι πιθανό **ο πραγματικός αριθμός των θυμάτων να είναι σημαντικά υψηλότερος** από τα υποβληθέντα στοιχεία, καθώς πολλά θύματα δεν εντοπίζονται. Σε σχέση με τον υψηλό αριθμό θυμάτων, ο αριθμός των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων σε βάρος των δραστών παραμένει χαμηλός. Σχεδόν τα μισά θύματα εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ είναι πολίτες της ΕΕ. **Ο αριθμός των θυμάτων που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας στο εσωτερικό των κρατών μελών των οποίων είναι πολίτες εξακολουθεί να είναι σημαντικός, καθώς αντιστοιχεί σε πάνω από το ένα τρίτο του συνόλου των θυμάτων πολιτών της ΕΕ.**

Οι πέντε χώρες της ΕΕ με τα μεγαλύτερα ποσοστά όσον αφορά την ιθαγένεια των θυμάτων εμπορίας σε απόλυτους αριθμούς ήταν η Ρουμανία, η Ουγγαρία, η Γαλλία, οι Κάτω Χώρες και η Βουλγαρία. Οι πέντε χώρες εκτός ΕΕ με τα μεγαλύτερα ποσοστά

⁸ Οι δέκα οργανισμοί της ΕΕ που υπέγραψαν την κοινή δήλωση δέσμευσης του 2018 περί συνεργασίας τους για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), Οργανισμός της ΕΕ για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ), Οργανισμός της ΕΕ για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης (Eurojust), Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound), Οργανισμός της ΕΕ για την Κατάρτιση στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (CEPOL), Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας (EMCDDA), Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη λειτουργική διαχείριση συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (eu-LISA), Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) και Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE).

⁹ Η παρούσα έκθεση περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία για 2 έτη: 2017-2018 για την ΕΕ-27. Όλα τα στατιστικά στοιχεία που υποβλήθηκαν από την ΕΕ-28 περιλαμβάνονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής και στο έγγραφο «Data collection on trafficking in human beings in the EU» (Συλλογή δεδομένων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ) (2020).

¹⁰ Ως «θύματα» στο πλαίσιο της παρούσας έκθεσης νοούνται τα «καταγεγραμμένα» θύματα και, συνεπώς, αφορούν επισήμως αναγνωρισμένα και/ή εικαζόμενα θύματα στο εθνικό πλαίσιο.

¹¹ 13 461 το 2015 και το 2016 στην ΕΕ-27.

όσον αφορά την ιθαγένεια των θυμάτων εμπορίας στην ΕΕ ήταν η Νιγηρία, η Κίνα, η Ουκρανία, το Μαρόκο και η Ινδία.

Η σεξουαλική εκμετάλλευση εξακολουθεί να είναι ο πιο διαδεδομένος σκοπός της εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ. Σε αρκετά κράτη μέλη καταγράφηκε αύξηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση. Σχεδόν **τα τρία τέταρτα όλων των θυμάτων στην ΕΕ ήταν γυναικείου φύλου** (γυναίκες και κορίτσια) και αποτέλεσαν αντικείμενο εμπορίας με κύριο σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Οι γυναίκες και τα κορίτσια αποτελούν σταθερά την πλειονότητα των θυμάτων εμπορίας από το 2008, όταν η ΕΕ άρχισε να συλλέγει δεδομένα σχετικά με την εμπορία ανθρώπων. **Τα παιδιά** εξακολουθούν να αντιπροσωπεύουν σημαντικό αριθμό θυμάτων στην ΕΕ. Η πλειονότητα των παιδιών θυμάτων ήταν κορίτσια τα οποία αποτέλεσαν αντικείμενο εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και ήταν πολίτες της ΕΕ.

Τα δίκτυα εμπορίας ανθρώπων παρουσιάζουν όλο και περισσότερο υψηλότερα επίπεδα επαγγελματισμού και εμπειρογνώσις. Οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που εμπλέκονται σε εμπορία ανθρώπων διαθέτουν καλά διαρθρωμένα εγκληματικά δίκτυα και δραστηριοποιούνται σε διεθνές επίπεδο, σε ορισμένες δε περιπτώσεις με ομάδα διασυνοριακών διαμεσολαβητών και εξειδικευμένων ομάδων. Η **αύξημένη κατάχρηση της τεχνολογίας των πληροφοριών από εγκληματίες** αποτελεί πηγή ανησυχίας και πρόκληση για τις αρχές καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων.

2.1. Εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση

Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση αποτελεί μορφή βίας κατά των γυναικών¹² και έχει την προέλευσή της στις ανισότητες μεταξύ των φύλων. Η σεξουαλική εκμετάλλευση παραμένει η πιο διαδεδομένη μορφή εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ από το 2008. Το 60 % των θυμάτων αποτελούν αντικείμενο εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και πάνω από τα μισά είναι πολίτες της ΕΕ. Πάνω από το 90 % των θυμάτων εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση είναι γυναίκες, στοιχείο που καταδεικνύει την έμφυλη διάσταση του συγκεκριμένου εγκλήματος. Οι γυναίκες και τα κορίτσια εξακολουθούν να αποτελούν την πλειονότητα των θυμάτων εμπορίας για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης. Οι τάσεις αυτές υπογραμμίζονται συνεχώς από τα κράτη μέλη, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και τους οργανισμούς της ΕΕ. Στα περιβάλλοντα υψηλού κινδύνου περιλαμβάνονται η πορνεία, τα γραφεία συνοδών και οι υπηρεσίες συνοδείας, οι υπηρεσίες μασάζ, τα μπαρ και τα νυχτερινά κέντρα. Οργανώσεις της κοινωνίας των

¹² Η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και η στήριξη των θυμάτων αποτελεί βασική προτεραιότητα της Επιτροπής. Η στρατηγική της ΕΕ για την ισότητα των φύλων 2020-2025 παρουσιάζει στόχους πολιτικής και δράσεις για την εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών. Η προσχώρηση της ΕΕ στη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας εξακολουθεί να αποτελεί βασική προτεραιότητα της Επιτροπής. Σε περίπτωση που συνεχιστεί η εμπλοκή στην προσχώρηση της ΕΕ, η Επιτροπή θα προτείνει μέτρα για την επίτευξη των ιδίων στόχων με τη Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2020 η πρόεδρος φον ντερ Λάιεν ανακοίνωσε ότι η Επιτροπή σκοπεύει να εκδώσει νομοθετική πρόταση για την πρόληψη και την καταπολέμηση συγκεκριμένων μορφών έμφυλης βίας. Η νομοθετική πρωτοβουλία θα έχει τον ίδιο στόχο με τη σύμβαση: να διασφαλιστεί ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ εφαρμόζουν αποτελεσματικά μέτρα (σε τομείς αρμοδιότητας της ΕΕ) για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών.

πολιτών αναφέρουν αύξηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση μέσω του διαδικτύου και των νέων τεχνολογικών μέσων, τα οποία χρησιμοποιούνται για τη στρατολόγηση και πώληση των θυμάτων, κυρίως γυναικών και κοριτσιών, καθώς και για την προσέγγιση παιδιών για σεξουαλικούς σκοπούς.

Τα περισσότερα κράτη μέλη αναφέρουν συγκεκριμένα μέτρα που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση βασικών πρακτικών και αναδυόμενων τάσεων σε σχέση με την εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται η αναγνώριση και η στήριξη των θυμάτων με την παροχή κοινωνικής στήριξης, όπως προγράμματα εξόδου¹³, κοινωνική και επαγγελματική επανένταξη¹⁴ ή υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας στα θύματα εμπορίας ανθρώπων που αποτελούν αντικείμενο εκμετάλλευσης για σκοπούς πορνείας. Άλλα μέτρα στοχεύουν τομείς και ομάδες υψηλού κινδύνου (ευάλωτα παιδιά, άτομα από περιθωριοποιημένες κοινότητες Ρομά, μετανάστες και πρόσφυγες) και προβλέπουν επιχειρησιακές δραστηριότητες, όπως ποινικές έρευνες, μυστική παρακολούθηση, επιτήρηση του διαδικτύου, εκστρατείες ευαισθητοποίησης, εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και ανάπτυξη θεσμικών μηχανισμών και πολιτικών. Ορισμένα κράτη μέλη θέσπισαν νομοθεσία που ποινικοποιεί τη χρήση των υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση· εφάρμοσαν μέτρα πρόληψης τα οποία εστιάζουν στη μείωση της ζήτησης¹⁵ και μέτρα στο πλαίσιο της έμφυλης βίας¹⁶. Αναφέρεται επίσης η διασυνοριακή συνεργασία σε επίπεδο ΕΕ, ιδίως με την υποστήριξη του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ) και του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Ποινικής Δικαιοσύνης (Eurojust). Οι οργανισμοί της ΕΕ εξακολουθούν να συνδράμουν τα κράτη μέλη στις προσπάθειές τους, μεταξύ άλλων μέσω της δημοσίευσης καθοδήγησης¹⁷ ή με την παροχή κατάρτισης.

Παρά τις απτές αυτές προσπάθειες, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εξακολουθούν να τονίζουν την ανεπαρκή εστίαση στην εμπορία ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση στην ΕΕ, μεταξύ άλλων όσον αφορά τις έρευνες και τη συνεκτίμηση της έμφυλης διάστασης του εγκλήματος.

2.2. Εμπορία ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση

Αρκετά κράτη μέλη και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών αναφέρουν αύξηση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση. **Το 15 % του συνόλου των θυμάτων** αποτέλεσαν αντικείμενο εμπορίας με σκοπό τη συγκεκριμένη μορφή

¹³ Για παράδειγμα, στη Γαλλία, στην Ιρλανδία και στη Μάλτα.

¹⁴ Για παράδειγμα, στην Ισπανία και στη Γαλλία.

¹⁵ Για παράδειγμα, το ιρλανδικό Εθνικό Γραφείο Υπηρεσιών Προστασίας Garda εφαρμόζει μέτρα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης σε συνεργασία με ΜΚΟ για τον εντοπισμό θυμάτων εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και για την παραπομπή τους σε κατάλληλες υπηρεσίες.

¹⁶ Όπως μέτρα κατάρτισης και ευαισθητοποίησης για επαγγελματίες στον τομέα της επιβολής του νόμου ή παροχή εκπαίδευσης σχετικά με διάφορες μορφές έμφυλης βίας, καθώς και ανάπτυξη πολιτικών και νομοθεσίας σχετικά με την έμφυλη βία.

¹⁷ Βλ. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019), Παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από το δικό τους – Οδηγός για τη βελτίωση της προστασίας των παιδιών με έμφαση στα θύματα εμπορίας ανθρώπων· Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) (2018), [Gender-specific measures in anti-trafficking actions: Report](#) (Ειδικά ανά φύλο μέτρα στο πλαίσιο δράσεων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων: έκθεση).

εκμετάλλευσης. Σύμφωνα με εκθέσεις, τα θύματα έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης στον γεωργικό τομέα (συμπεριλαμβανομένης της εποχιακής εργασίας), σε ιδιωτικά γραφεία εύρεσης εργασίας, στον κατασκευαστικό κλάδο, στον κλάδο της φιλοξενίας, στον τομέα του καθαρισμού, σε οικιακές εργασίες, σε υπηρεσίες φροντίδας, σε οίκους ευγηρίας, σε νυχτερινά καταστήματα, σε παμπ, σε πλυντήρια αυτοκινήτων, σε επιχειρήσεις συλλογής και ανακύκλωσης απορριμμάτων, στη δασοκομία, στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας και των ενδυμάτων, στην παραγωγή τροφίμων, καθώς και στη μεταποίηση και στη συσκευασία.

Η εργασιακή εκμετάλλευση **πλήττει κυρίως τους άνδρες (68 %)**, παρότι **σε ορισμένους τομείς πλήττει κυρίως τις γυναίκες**, ιδίως στις οικιακές εργασίες, στις δραστηριότητες παροχής φροντίδας ή στις υπηρεσίες καθαρισμού. Τα κράτη μέλη ανέφεραν επίσης ότι όλο και περισσότερα **παιδιά πέφτουν θύματα** εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση.

Ειδικές δράσεις για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση και τη βελτίωση του εντοπισμού των θυμάτων έδωσαν στις αρχές εργασίας τη δυνατότητα να διενεργούν πιο εντατικές επιθεωρήσεις, οι οποίες περιλάμβαναν στενότερη συνεργασία με τις αρχές επιβολής του νόμου. Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι παρέχουν στοχευμένα μαθήματα κατάρτισης για επιθεωρητές εργασίας και κοινωνικούς επιθεωρητές, επαγγελματίες στον τομέα της επιβολής του νόμου, δικαστικούς, νομικούς, κοινωνικούς λειτουργούς, τις τελωνειακές αρχές, διπλωματικούς και προξενικούς υπαλλήλους, τις αρχές μετανάστευσης, όσους εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης, γραφεία εύρεσης εργασίας και κέντρα φιλοξενίας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη διεξήγαγαν επιθεωρήσεις στο πλαίσιο των ημερίδων κοινής δράσης για την εργασιακή εκμετάλλευση, κοινές έρευνες και δράσεις στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολυκλαδικής Πλατφόρμας κατά των Εγκληματικών Απειλών (EMPACT-THB¹⁸), με ιδιαίτερη έμφαση σε τομείς υψηλού κινδύνου¹⁹. Στο πλαίσιο των μέτρων παρασχέθηκε στοχευμένη ενημέρωση σε άτομα που διατρέχουν κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση (ιδίως άτομα που αναζητούν εργασία), σε μετανάστες (για παράδειγμα, κατά μήκος των διαδρομών διακινητών μεταναστών και σε άτομα που διατρέχουν κίνδυνο λόγω της ύπαρξης εγκληματικών δικτύων στη Μεσόγειο) και σε άτομα που αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ασύλου, καθώς και σε κοινότητες Ρομά και άτομα που μεταβαίνουν στο εξωτερικό για εργασία.

¹⁸ Η «καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και εργασιακής εκμετάλλευσης, καθώς και όλων των μορφών εμπορίας παιδιών» αποτελεί μία από τις προτεραιότητες της ΕΕ στο πλαίσιο της αντιμετώπισης του εγκλήματος, η οποία συνδράμει τον κύκλο πολιτικής της ΕΕ/την EMPACT στην καταπολέμηση του οργανωμένου και σοβαρού διεθνούς εγκλήματος την περίοδο 2018-2021. Βλ. συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τον καθορισμό των προτεραιοτήτων της ΕΕ για την καταπολέμηση του οργανωμένου και σοβαρού διεθνούς εγκλήματος μεταξύ 2018 και 2021, ST 9450/17.

¹⁹ Για παράδειγμα, στο πλαίσιο κοινής επιχείρησης έρευνας, οι βουλγαρικές και οι γαλλικές αρχές επιβολής του νόμου, με την υποστήριξη της Ευρώπης και της Eurojust, εξάρθρωσαν ομάδα οργανωμένου εγκλήματος η οποία διακινούσε Βούλγαρους πολίτες με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση στον γεωργικό τομέα στη Γαλλία. Περίπου 167 άτομα που προσλήφθηκαν εποχιακά για να μαζέψουν σταφύλια κοντά στη Λυών αναγνωρίστηκαν ως θύματα: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/bad-harvest-for-bulgarian-french-network-exploiting-vineyard-workers>.

Η προσφάτως ιδρυθείσα Ευρωπαϊκή Αρχή Εργασίας²⁰ θα συνεργάζεται με τους οργανισμούς της ΕΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της απασχόλησης και της κοινωνικής πολιτικής, καθώς και με τους οργανισμούς που καταπολεμούν το οργανωμένο έγκλημα και την εμπορία ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων της Ευρωπαϊκής και της Eurojust.

Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά τον εντοπισμό περιπτώσεων εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισημαίνουν ότι οι επιθεωρήσεις εργασίας και η παρακολούθηση των προτύπων απασχόλησης εξακολουθούν να χρήζουν βελτίωσης, ιδίως σε τομείς όπως η γεωργία, οι κατασκευές, η τροφοδοσία, ο καθαρισμός, η φιλοξενία (π.χ. ξενοδοχεία) και η φροντίδα (π.χ. κέντρα περιποίησης νυχιών).

Για την καταπολέμηση και την πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση στις διεθνείς αλυσίδες εφοδιασμού προϊόντων, διάφορα κράτη μέλη ανέφεραν τη θέσπιση μέτρων σχετικά με την ευθύνη των επιχειρήσεων και των νομικών προσώπων, τη δέουσα επιμέλεια στην αλυσίδα εφοδιασμού και τη σχέση μεταξύ επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. Ελλάδα, Κάτω Χώρες, Αυστρία). Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τονίζουν ότι είναι σημαντικό να αυξηθεί η διαφάνεια στις αλυσίδες εφοδιασμού προϊόντων, όπου παρατηρείται συχνά εμπορία ανθρώπων, καθώς και να θεσπιστούν απαιτήσεις δέουσας επιμέλειας.

2.3. Άλλες μορφές εκμετάλλευσης

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων για άλλες μορφές εκμετάλλευσης αντιστοιχούσαν στο 18 % των θυμάτων²¹. Περιλαμβάνονταν κυρίως περιπτώσεις εμπορίας με σκοπό την καταναγκαστική επαιτεία και την καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα, περιπτώσεις εμπορίας με σκοπό την πώληση βρεφών, την αφαίρεση οργάνων²² και την παράνομη υιοθεσία, περιπτώσεις εμπορίας υπηκόων της ΕΕ οι οποίοι αποτέλεσαν αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης μέσω απάτης και περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων μέσω παρένθετης μητρότητας.

Εμπορία ανθρώπων με σκοπό την καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα και την καταναγκαστική επαιτεία

Σύμφωνα με πληροφορίες, αυτές οι μορφές εκμετάλλευσης αυξήθηκαν σε ορισμένα κράτη μέλη, και συγκεκριμένα στη Βουλγαρία, στην Κροατία, στην Ελλάδα, στις Κάτω Χώρες, στην Πολωνία, και συχνά αφορούν παιδιά. Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα συνδέεται με τη διάπραξη

²⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1149 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Ιουνίου 2019, για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αρχής Εργασίας, την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 883/2004, (ΕΕ) αριθ. 492/2011 και (ΕΕ) 2016/589 και την κατάργηση της απόφασης (ΕΕ) 2016/344 (ΕΕ L 186 της 11.7.2019, σ. 21).

²¹ Περισσότερο αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με τις μορφές εκμετάλλευσης διατίθενται στο έγγραφο «Data collection on trafficking in human beings in the EU» (Συλλογή δεδομένων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ) (2020).

²² Τα κράτη μέλη ανέφεραν 17 περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την αφαίρεση οργάνων στην ΕΕ κατά τα έτη 2017 και 2018.

μικροαδικημάτων, με το οργανωμένο έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας, όπως κλοπές πορτοφολιών ή κλοπές από καταστήματα, και με την κλοπή. Συνδέεται επίσης με πιο σύνθετες μορφές εγκληματικότητας, μεταξύ των οποίων η διακεκριμένη κλοπή και απάτη ή η πώληση και διακίνηση ναρκωτικών. Και οι δύο μορφές εκμετάλλευσης χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο μετακινήσεων μεταξύ χωρών. Σύμφωνα με εκθέσεις, στα θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την καταναγκαστική επαιτεία περιλαμβάνονται άτομα που κάνουν κατάχρηση ουσιών και αλκοόλ, άτομα με σωματική αναπηρία, τα οποία ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες, συμπεριλαμβανομένων ατόμων από περιθωριοποιημένες κοινότητες Ρομά, ή βρίσκονται σε δυσχερή οικονομική κατάσταση. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα και την καταναγκαστική επαιτεία είναι συνήθως μικρότερης ηλικίας από εκείνα που υφίστανται άλλες μορφές εκμετάλλευσης. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά τον εντοπισμό και την αναγνώριση των θυμάτων που αποτελούν αντικείμενο εμπορίας και εκμετάλλευσης για τους σκοπούς αυτούς.

Εμπορία ανθρώπων με σκοπό καταναγκαστικούς γάμους και εικονικούς γάμους εκμετάλλευσης

Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό καταναγκαστικούς γάμους και εικονικούς γάμους εκμετάλλευσης αναφέρονται ορισμένες φορές ως θύματα άλλων μορφών εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και/ή της εργασιακής εκμετάλλευσης. Οι γυναίκες και τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην εμπορία ανθρώπων για τους σκοπούς αυτούς. Διαπιστώθηκε ότι τα περισσότερα θύματα προέρχονται από περιθωριοποιημένες κοινότητες Ρομά, καθώς και ότι υπάρχει σύνδεση με τη μετανάστευση λόγω της ευάλωτης κατάστασης των μεταναστριών, γυναικών και κοριτσιών.

2.4. Εμπορία παιδιών

Η συνεχιζόμενη παρουσία παιδιών μεταξύ των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων είναι ανησυχητική. **Τα παιδιά αποτελούν σχεδόν το ένα τέταρτο** του συνόλου των θυμάτων στην ΕΕ. Η συντριπτική πλειονότητα των παιδιών θυμάτων στην ΕΕ ήταν κορίτσια (78 %). **Σχεδόν το 75 %** του συνόλου των παιδιών θυμάτων στην ΕΕ ήταν **πολίτες της ΕΕ**. Τα κορίτσια αντιπροσώπευαν σχεδόν τα τρία τέταρτα (69 %) των παιδιών θυμάτων από τρίτες χώρες. **Πάνω από το 60 %** των παιδιών θυμάτων στην ΕΕ έχουν **αποτελέσει αντικείμενο εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Η εμπορία παιδιών εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική πηγή ανησυχίας**, ιδίως η εμπορία κοριτσιών και αγοριών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση και την καταναγκαστική εγκληματική δραστηριότητα που συνδέεται με εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, όπως οι κλοπές πορτοφολιών ή οι κλοπές από καταστήματα, με σκοπό τη διάπραξη αξιόποινων πράξεων που συνδέονται με τα ναρκωτικά, όπως η καλλιέργεια κάνναβης²³, καθώς και με σκοπό την τέλεση καταναγκαστικών γάμων, γάμων σε νεαρή ηλικία και εικονικών γάμων. Τα παιδιά που μεταναστεύουν, και ιδίως τα ασυνόδευτα παιδιά μετανάστες, εξακολουθούν να διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο εμπορίας και εκμετάλλευσης κατά μήκος των μεταναστευτικών οδών προς και εντός της ΕΕ. Οι διακινητές χρησιμοποιούν συχνά τα

²³ Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά της Παράνομης Διακίνησης Μεταναστών (EMSC), 4η ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων – 2019.

κέντρα υποδοχής για να εντοπίζουν πιθανά θύματα και να κανονίζουν τη μεταφορά τους σε τόπους εκμετάλλευσης²⁴.

Τα κράτη μέλη και φορείς της ΕΕ έχουν καταβάλει αξιόλογες προσπάθειες για την αντιμετώπιση της εμπορίας παιδιών, μεταξύ άλλων μέσω i) εγγράφων καθοδήγησης, ii) δομών συνεργασίας και στήριξης, iii) πρωτοβουλιών πρόληψης, iv) κατάρτισης, v) δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης, vi) εκπαίδευσης και vii) επιχειρησιακών δράσεων από τις αρχές επιβολής του νόμου, συμπεριλαμβανομένων διασυνοριακών δράσεων. **Ωστόσο, ο επίμονος χαρακτήρας της εμπορίας παιδιών απαιτεί τη λήψη ισχυρότερων μέτρων για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση αυτού του εγκλήματος.** Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών επαναλαμβάνεται ότι η καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών περιλαμβάνει επίσης συχνά την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος και της εμπορίας ανθρώπων²⁵. Στη στρατηγική της ΕΕ για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, η οποία εκδόθηκε το 2020, τονίστηκε περαιτέρω ότι οι προσπάθειες πρόληψης πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές περιστάσεις διαφόρων ομάδων παιδιών, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που πέφτουν θύματα εμπορίας²⁶.

2.5. Αναδυόμενες τάσεις

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται από τους διακινητές έχουν αλλάξει λόγω της εκτεταμένης χρήσης του **διαδικτύου** και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και λόγω της ανάπτυξης **νέων τεχνολογιών** σε πολλά στάδια της αλυσίδας εμπορίας ανθρώπων. Οι διακινητές αποκτούν όλο και περισσότερες δεξιότητες στη χρήση των τεχνολογιών και του διαδικτύου με σκοπό την επέκταση των εγκληματικών δραστηριοτήτων τους και την επένδυση και απόκρυψη των εσόδων τους από εγκληματικές δραστηριότητες. Σε ορισμένα κράτη μέλη, το διαδίκτυο και τα σχετικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης συγκαταλέγονται μεταξύ των κυρίαρχων εργαλείων που χρησιμοποιούνται για τη στρατολόγηση θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, με τα παιδιά να διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο. Η τεχνολογία των πληροφοριών και των επικοινωνιών χρησιμοποιείται για τη στρατολόγηση, την οργάνωση της μεταφοράς και της στέγασης των θυμάτων, τη διαφήμιση των υπηρεσιών των θυμάτων, την επικοινωνία μεταξύ των δραστών και τον έλεγχο των θυμάτων και τη μεταφορά εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισημαίνουν επίσης τον αυξανόμενο κίνδυνο χρήσης του διαδικτύου για εμπορία ανθρώπων, ιδίως για σεξουαλική εκμετάλλευση με σκοπό το κέρδος.

Ωστόσο, η τεχνολογία μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην πρόληψη και στην πάταξη της εμπορίας ανθρώπων. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τονίζουν την ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης και εφαρμογής τεχνολογικών μέτρων για την αντιμετώπιση του εγκλήματος. **Πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στη διερεύνηση**

²⁴ Ο.π.

²⁵ 12862/19.

²⁶ Στρατηγική της ΕΕ για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, COM(2020) 607 final.

και στην αξιοποίηση της χρήσης νέων τεχνολογιών για την πρόληψη και πάταξη της εμπορίας ανθρώπων και την προστασία των θυμάτων.

Άλλες αναδυόμενες τάσεις τις οποίες αναφέρει η Ευρωπόλ αφορούν τη δραστηριοποίηση ομάδων οργανωμένου εγκλήματος στην εμπορία ανθρώπων με σκοπό την παράνομη υιοθεσία²⁷. Επιπλέον, η εμπορία με σκοπό πολλαπλές μορφές εκμετάλλευσης αναγνωρίστηκε ως αναδυόμενη πρακτική, στην οποία οι γυναίκες και τα κορίτσια φαίνεται να είναι ιδιαίτερα ευάλωτα. Αναφέρθηκαν περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την πώληση βρεφών, την πώληση οργάνων, περιπτώσεις εμπορίας πολιτών της ΕΕ με σκοπό τη γέννα και την πώληση των βρεφών τους και περιπτώσεις εμπορίας υπηκόων της ΕΕ οι οποίοι αποτέλεσαν αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης μέσω απάτης. Ορισμένες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διατύπωσαν ανησυχίες σχετικά με τις αναδυόμενες μορφές εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την παρένθετη μητρότητα.

2.6. Μετανάστευση

Την τελευταία τριετία συνεχίστηκαν οι αφίξεις μεταναστών που ζητούν διεθνή προστασία στην ΕΕ. Η ταυτοποίηση και ο εντοπισμός θυμάτων ή δυνητικών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων στο πλαίσιο μικτών μεταναστευτικών ροών εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Εκθέσεις έχουν συνδέσει το μεταναστευτικό πλαίσιο με αυξημένο κίνδυνο εμπορίας ανθρώπων, καθώς τα δίκτυα εμπορίας εκμεταλλεύονται την ευάλωτη κατάσταση των ομάδων υψηλού κινδύνου και καταχρώνται τις διαδικασίες ασύλου, κυρίως με σκοπό την επακόλουθη σεξουαλική εκμετάλλευση. Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί σύνθετο εγκληματικό φαινόμενο που συνδέεται με διάφορα άλλα εγκλήματα, μεταξύ των οποίων η υποστήριξη αδικημάτων που διευκολύνουν τα διάφορα στάδια της αλυσίδας εμπορίας σε συγκεκριμένα πλαίσια, όπως η λαθραία διακίνηση μεταναστών.

Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτείται εκτεταμένη συνεργασία μεταξύ ενός ευρέος φάσματος φορέων με σκοπό την περαιτέρω ανάπτυξη και βελτίωση των υφιστάμενων συστημάτων παραπομπής, την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών και των οργανισμών υποστήριξης (π.χ. κατά την επιστροφή των θυμάτων στη χώρα καταγωγής τους), την αναζήτηση στήριξης και καθοδήγησης από οργανισμούς της ΕΕ (π.χ. Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή, Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ασύλου και Υποστήριξης, Ευρωπόλ) και τη συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς (π.χ. στην περίπτωση οικειοθελών επιστροφών). Καίριας σημασίας είναι η συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης και με βασικούς ενδιαφερόμενους φορείς, όπως το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών και την Πρόληψη του Εγκλήματος, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, το Διεθνές Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, το Διεθνές Κέντρο για την Ανάπτυξη Μεταναστευτικής Πολιτικής και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Η Ευρωπόλ²⁸ υπογραμμίζει τους δεσμούς μεταξύ της εμπορίας ανθρώπων και άλλων εγκλημάτων στο πλαίσιο της μετανάστευσης. Για παράδειγμα, νιγηριανά δίκτυα

²⁷ EMSC 4η ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων, 2019.

²⁸ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-4th-annual-activity-report---2019>

επηρεάζουν σημαντικά το εγκληματικό τοπίο στην ΕΕ, καθώς συνεργάζονται τακτικά με τοπικές εγκληματικές ομάδες για την τέλεση πράξεων που συνδέονται με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος. Με βάση τις επιχειρησιακές συνεισφορές των κρατών μελών, η Ευρωπαϊκή Ανάφερε επίσης ότι τα δίκτυα αυτά «καταχρώνται τον μηχανισμό ασύλου με σκοπό να νομιμοποιήσουν τόσο το δικό τους καθεστώς όσο και το καθεστώς των θυμάτων τους. Πολλοί ύποπτοι που εμπλέκονται σε εμπορία ανθρώπων διαθέτουν νόμιμη άδεια διαμονής, είναι επί του παρόντος αιτούντες άσυλο ή έχουν καθεστώς πρόσφυγα²⁹.

Για τις ευάλωτες γυναίκες μετανάστριες και πρόσφυγες, καθώς και τους ασυνόδευτους ανηλίκους, έχει αναφερθεί ότι **διατρέχουν διαρκή κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων**. Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισημαίνουν ότι οι πτυχές του εγκλήματος που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το φύλο δεν αναγνωρίζονται επαρκώς, γεγονός που έχει ως συνέπεια τη δυσανάλογη στόχευση γυναικών και κοριτσιών για σκοπούς σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Επιπλέον, λόγω της ευάλωτης κατάστασης την οποία μπορεί να δημιουργήσει η μετανάστευση, γυναίκες που υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να πέσουν θύματα εμπορίας ανθρώπων και άλλων μορφών έμφυλης βίας, όπως βιασμοί ή ενδοοικογενειακή βία, ιδίως λόγω των δυσκολιών πρόσβασης σε ασφαλή στέγαση και επαρκή παροχή συμβουλών. **Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών τονίζουν την ανάγκη να υιοθετηθεί ευαίσθητη ως προς το φύλο προσέγγιση όσον αφορά την παροχή βοήθειας και στήριξης στα θύματα εμπορίας ανθρώπων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση.**

Η κλιμάκωση των προσπαθειών και των στρατηγικών πρόληψης και δίωξης από τα κράτη μέλη θα μπορούσε να επιφέρει αλλαγές. **Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) αναφέρει διάφορους παράγοντες που μπορεί να υπονομεύσουν την ικανότητα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων να υποβάλουν και να τεκμηριώσουν αίτηση διεθνούς προστασίας.** Στις προκλήσεις αυτές περιλαμβάνονται ο μη εντοπισμός των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και των ατόμων που κινδυνεύουν να αποτελέσουν αντικείμενο εκμετάλλευσης μεταξύ των αιτούντων· ο αναποτελεσματικός μηχανισμός παραπομπής για την παροχή επαρκούς στήριξης στα θύματα· ή η έλλειψη θέσεων σε ειδικά κέντρα υποδοχής/προστασίας, παράγοντες που ενδέχεται να παρεμποδίσουν τη στήριξη και την προστασία των θυμάτων. Επιπλέον, ορισμένες φορές τα θύματα παραπέμπονται στον εθνικό μηχανισμό χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι πιθανές ανάγκες τους για διεθνή προστασία και, ως εκ τούτου, ενδέχεται να μην τους αναγνωρίζεται το καθεστώς πρόσφυγα.

Οι διαφορές στις πολιτικές και στους κανόνες που ισχύουν για τα θύματα εμπορίας που προέρχονται από τρίτες χώρες ενδέχεται να τα επηρεάσουν όσον αφορά την πρόσβαση στα δικαιώματά τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας³⁰. Τα θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορεί να μεταφερθούν

²⁹ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/emsc-4th-annual-activity-report---2019>

³⁰ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Study on Reviewing the functioning of Member States' national and transnational referral mechanisms (Μελέτη σχετικά με την επανεξέταση της λειτουργίας των εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής των κρατών μελών) (2020).

στη χώρα στην οποία αποτέλεσαν αντικείμενο εκμετάλλευσης κατά την πρώτη άφιξή τους, με αποτέλεσμα να καθίστανται περισσότερο προσβάσιμα στους διακινητές και περισσότερο εκτεθειμένα στον κίνδυνο να αποτελέσουν εκ νέου αντικείμενο εμπορίας ανθρώπων. Στο πλαίσιο αυτό, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν επιστήσει την προσοχή στις διατάξεις του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ³¹, της οδηγίας της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και της οδηγίας για τον τίτλο παραμονής³².

ΙΙΙ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Η ορθή και πλήρης μεταφορά στο εθνικό δίκαιο, καθώς και η πλήρης εφαρμογή της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εξακολουθούν να αποτελούν προτεραιότητα για την Επιτροπή. Στο πλαίσιο αυτό, στις δράσεις της ΕΕ περιλαμβάνονταν η χρηματοδοτική στήριξη, η παροχή καθοδήγησης, η ανάπτυξη γνώσεων και η ενίσχυση της συνεργασίας στη δίωξη των εγκληματιών και στην εξάρθρωση των δικτύων τους, η παροχή στους ενδιαφερόμενους φορείς της δυνατότητας εντοπισμού των θυμάτων και της παροχής βοήθειας και στήριξης σε αυτά, καθώς και η συμβολή στην πρόληψη του εγκλήματος.

Από την έκθεση του 2016 σχετικά με τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο³³ προέκυψε ότι τα κράτη μέλη είχαν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για τη μεταφορά της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στο εθνικό τους δίκαιο. Ωστόσο, στην έκθεση σημειωνόταν ότι εξακολουθούσε να υπάρχει σημαντικό περιθώριο βελτίωσης, κυρίως όσον αφορά τα ειδικά μέτρα για την προστασία των παιδιών, το τεκμήριο της παιδικής ηλικίας και την εκτίμηση της ηλικίας των παιδιών, την προστασία πριν και κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, την πρόσβαση σε άνευ όρων συνδρομή, την αποζημίωση, τη μη επιβολή κυρώσεων, την παροχή συνδρομής και στήριξης στο μέλος της οικογένειας ενός παιδιού θύματος, καθώς και την πρόληψη. Στις διαπιστώσεις αυτές δόθηκε συνέχεια μέσω αιτημάτων παροχής πληροφοριών προς τα κράτη μέλη τον Μάρτιο του 2019. Η Επιτροπή έλαβε απαντήσεις και από τα 27 κράτη μέλη που δεσμεύονται από την οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων³⁴. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την εφαρμογή της οδηγίας από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των εξουσιών της δυνάμει των Συνθηκών και ενδέχεται να λάβει κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της κίνησης διαδικασιών επί παραβάσει.

3.1 Αντιμετώπιση της νοοτροπίας ατιμωρησίας

³¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ L 180 της 29.6.2013, σ. 31).

³² Οδηγία 2004/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με τον τίτλο παραμονής που χορηγείται στους υπηκόους τρίτων χωρών θύματα εμπορίας ανθρώπων ή συνέργειας στη λαθρομετανάστευση, οι οποίοι συνεργάζονται με τις αρμόδιες αρχές (ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 19).

³³ COM(2016) 722 final· να αναγνωστεί σε συνδυασμό με την έκθεση που ανταποκρίνεται στην υποχρέωση του άρθρου 23 παράγραφος 2 της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, COM(2016) 719.

³⁴ Η Δανία δεν δεσμεύεται, το Ηνωμένο Βασίλειο δεσμεύεται.

Επικρατεί νοοτροπία ατιμωρησίας, όταν τα πρόσωπα που συμμετέχουν στο επιχειρηματικό μοντέλο του εγκλήματος και στην αλυσίδα εμπορίας δεν υφίστανται συνέπειες για τις εγκληματικές πράξεις τους. Η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων απαιτεί από τα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι:

- στη διάθεση των ανακριτών και των υπηρεσιών δίωξης τίθενται αποτελεσματικά εργαλεία έρευνας·
- τα πρόσωπα, οι μονάδες και οι υπηρεσίες που διερευνούν και ασκούν διώξεις για αδικήματα εμπορίας ανθρώπων τυγχάνουν επιμόρφωσης· και
- οι ανακριτές και οι εισαγγελικές υπηρεσίες δεν εξαρτώνται από μηνύσεις ή εγκλήσεις των θυμάτων.

Η εμπορία ανθρώπων υποκινείται από τα τεράστια κέρδη που αποφέρει σε ομάδες οργανωμένου εγκλήματος. Για την αποτελεσματική μείωση της ζήτησης απαιτούνται ενέργειες που θα στερήσουν από τους διακινητές το οικονομικό τους όφελος και θα διασφαλίσουν ότι το έγκλημα δεν αποφέρει χρήματα. Η κατάσχεση και δήμευση των εσόδων και κερδών από εγκληματικές δραστηριότητες, καθώς και η «παρακολούθηση της πορείας του χρήματος», μεταξύ άλλων μέσω οικονομικών ερευνών και κοινών ερευνών, εξακολουθούν να έχουν καίρια σημασία για την εξάλειψη του επιχειρηματικού μοντέλου του εγκλήματος. Η εξασφάλιση της λογοδοσίας των δραστών μέσω, μεταξύ άλλων, συλλήψεων, διώξεων και καταδικαστικών αποφάσεων ενισχύει την αποτροπή ως μέθοδο πρόληψης. Η καταπολέμηση της νοοτροπίας ατιμωρησίας και η αύξηση της λογοδοσίας απαιτούν εντατικοποίηση των ερευνών, των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων, όχι μόνο σε σχέση με τους διακινητές αλλά και σε σχέση με εκείνους που επωφελούνται από το έγκλημα και εκμεταλλεύονται τα θύματα.

Η ατιμωρησία των δραστών στην ΕΕ συνεχίζεται και ο αριθμός των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων σε βάρος διακινητών παραμένει χαμηλός. Την περίοδο 2017-2018 υπήρξαν 11 788 ύποπτοι, 6 163 διώξεις και 2 426 καταδικαστικές αποφάσεις στην ΕΕ σε σχέση με αδικήματα εμπορίας ανθρώπων. Οι λόγοι για τον υψηλότερο αριθμό υπόπτων και διώξεων και τον χαμηλότερο αριθμό καταδικαστικών αποφάσεων σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο αναφοράς³⁵ μπορούν να αποδοθούν σε πολλούς παράγοντες, εξαιτίας των οποίων δεν μπορεί να γίνει αξιόπιστη ανάλυση των τάσεων. Ωστόσο, ο μικρός αριθμός διώξεων και, ακόμη περισσότερο, ο χαμηλός αριθμός καταδικαστικών αποφάσεων σε βάρος διακινητών στην ΕΕ σε σύγκριση με τον αριθμό των ερευνών, δείχνει ότι η προσαγωγή των δραστών στη δικαιοσύνη εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Στις προκλήσεις για τις αρχές επιβολής του νόμου και τις δικαστικές αρχές περιλαμβάνονται i) η δυσκολία απόδειξης των σύνθετων στοιχείων του αδικήματος· ii) η εξασφάλιση του κατάλληλου επιπέδου πόρων

³⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δεύτερη έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται στις ενέργειες για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων (2018), όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 20 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, COM(2018) 777 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=COM%3A2018%3A777%3AFIN>, και το συνοδευτικό έγγραφο SWD(2018) 473 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0473&from=EN>. Study on data collection on trafficking in human beings in the EU (Συλλογή δεδομένων σχετικά με την εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ) (2018), https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20181204_data-collection-study.pdf

και γνώσεων για τη διενέργεια οικονομικών ερευνών· και iii) οι δυσκολίες στη διασυνοριακή και διεθνή συνεργασία. **Ο μεγάλος αριθμός καταγεγραμμένων θυμάτων εντός της ΕΕ απαιτεί ισχυρή απάντηση της ποινικής δικαιοσύνης προκειμένου να εξαλειφθεί η ατιμωρησία των δραστών και να καταστεί το έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων έγκλημα «υψηλού κινδύνου και χαμηλού κέρδους».**

Η Γαλλία ανέφερε τον μεγαλύτερο αριθμό διώξεων για εμπορία ανθρώπων στην ΕΕ, και ακολουθούν το Βέλγιο, η Ρουμανία, η Αυστρία και η Βουλγαρία. Η Γαλλία κατέγραψε επίσης τον μεγαλύτερο αριθμό καταδικαστικών αποφάσεων για αδικήματα εμπορίας ανθρώπων στην ΕΕ και ακολουθούν η Ρουμανία, η Γερμανία, η Ισπανία και το Βέλγιο. Το 70 % των καταδικασθέντων διακινητών είναι πολίτες της ΕΕ. **Η πλειονότητα των διακινητών διέπραξαν το έγκλημα τους με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση. Λιγότερο από το ένα πέμπτο του συνόλου των δραστών διακίνησαν θύματα με σκοπό την εργασιακή εκμετάλλευση. Οι άνδρες εξακολούθησαν να αποτελούν την πλειονότητα των δραστών, αντιπροσωπεύοντας πάνω από τα δύο τρίτα των υπόπτων, των διωχθέντων και των καταδικασθέντων για εμπορία ανθρώπων.**

Πολλά κράτη μέλη ανέφεραν δράσεις στον τομέα της επιβολής του νόμου και της δικαιοσύνης οι οποίες έχουν αναληφθεί για τον εφοδιασμό των αρχών με ειδικές τεχνικές έρευνας και για την ανάθεση σε αυτές ειδικών αρμοδιοτήτων διερεύνησης και δίωξης αδικημάτων εμπορίας ανθρώπων. Έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την αύξηση των οικονομικών ερευνών, των κοινών ερευνών και της διασυνοριακής συνεργασίας, καθώς και για τη λήψη μέτρων κατάσχεσης και δήμευσης προϊόντων εγκλήματος. Τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τα εργαλεία συνεργασίας, τους πόρους και τα συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας της ΕΕ, ιδίως με την υποστήριξη των οργανισμών της ΕΕ, για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη διεξαγωγή κοινών δραστηριοτήτων. Πολλά κράτη μέλη αναφέρουν ότι οι κοινές ομάδες έρευνας έχουν αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο συνεργασίας το οποίο συμβάλλει στην ποιότητα και στην αποτελεσματικότητα των προδικαστικών ερευνών με την ταχεία ανταλλαγή πληροφοριών και συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων. Η εμπορία ανθρώπων συγκαταλέγεται στους τομείς εγκλημάτων για τους οποίους έχει συγκροτηθεί ο μεγαλύτερος αριθμός κοινών ομάδων έρευνας³⁶. Η Eurojust κατέγραψε αυξανόμενο αριθμό υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων, συνεδριάσεων συντονισμού και κοινών ομάδων έρευνας για την εμπορία ανθρώπων την περίοδο 2018-2019 σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη³⁷.

Η Ευρωπόλ λαμβάνει αυξανόμενο αριθμό συνεισφορών από τα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση της βοήθειας που παρέχεται στις αρχές επιβολής του νόμου. Το 2019 οι επιχειρησιακές δράσεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της EMPACT στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων είχαν ως αποτέλεσμα 825 συλλήψεις, 8 824 υπόπτους και 1 307 δυνητικά θύματα, συμπεριλαμβανομένων 69 παιδιών που εντοπίστηκαν, 94 ομάδων οργανωμένου εγκλήματος που εντοπίστηκαν ή εξαρθρώθηκαν, και τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων ύψους 1,5 εκατ. EUR σε τραπεζικούς

³⁶ Το 2019 οι 26 από τις 103 κοινές ομάδες έρευνας συγκροτήθηκαν για τη διεκπεραίωση υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων.

³⁷ 4 κέντρα συντονισμού, 96 συνεδριάσεις συντονισμού, 333 νέες υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων, 118 κοινές ομάδες έρευνας που ασχολήθηκαν με υποθέσεις εμπορίας την περίοδο 2018-2019.

λογαριασμούς, εταιρείες και διαδικτυακούς τομείς³⁸. Παρότι ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο εργαλεία της ποινικής δικαιοσύνης για τη δέσμευση και τη δήμευση περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης, το συνολικό ποσοστό δήμευσης περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης στην ΕΕ παραμένει χαμηλό.

Οι αρμόδιες αρχές εξετάζουν τη χρήση συστημάτων ΤΠ μεγάλης κλίμακας, συμπεριλαμβανομένων του Συστήματος Πληροφοριών για τις Θεωρήσεις, του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν (SIS II) και του Eurodac³⁹ για την πρόληψη, τη διερεύνηση και/ή τη δίωξη σοβαρών εγκλημάτων, συμπεριλαμβανομένων υποθέσεων εμπορίας ανθρώπων. Η χρήση του SIS II επιτρέπει στις αρχές να εντοπίζουν (μεταξύ άλλων με τη χρήση δακτυλικών αποτυπωμάτων), να ερευνούν και να ασκούν διώξεις κατά διακινητών, καθώς και να εντοπίζουν και να προστατεύουν τα θύματα. Καθιστά επίσης δυνατό τον εντοπισμό και την κατάσχεση ορισμένων αντικειμένων που χρησιμοποιούνται από τους δράστες, όπως οχήματα, σκάφη, εμπορευματοκιβώτια και ταξιδιωτικά έγγραφα. Τα κράτη μέλη, η Επιτροπή και ο eu-LISA⁴⁰ σχεδιάζουν περαιτέρω βελτιώσεις/προετοιμασία για την περαιτέρω ενίσχυση του SIS II, η οποία θα παράσχει στην κοινότητα επιβολής του νόμου πρόσθετα μέσα από το τέλος του 2021. Ο εκσυγχρονισμός του πλαισίου διαλειτουργικότητας θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση του εντοπισμού των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, και των δράστών του εγκλήματος.

Η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί πρωταρχική προτεραιότητα της ανακοίνωσης της Επιτροπής του 2017 σχετικά με την εντατικοποίηση της δράσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων (στο εξής: ανακοίνωση του 2017)⁴¹. Η οδηγία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων θεσπίζει συγκεκριμένες απαιτήσεις για τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένης της ανάληψης δράσεων για την αποθάρρυνση και μείωση της ζήτησης για εμπορία ανθρώπων, της ευαισθητοποίησης και της παροχής κατάρτισης, και της εξέτασης του ενδεχομένου επιβολής κυρώσεων σε όσους χρησιμοποιούν υπηρεσίες που παρέχονται από θύματα εμπορίας ανθρώπων. Ως βασική δράση στο πλαίσιο της ανακοίνωσης του 2017, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να διώκουν ποινικά όσους εν γνώσει τους χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Από την ανάλυση που πραγματοποίησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην «Έκθεση για τους χρήστες» του 2016 προέκυψε ένα αρκετά ανομοιόμορφο νομικό τοπίο το οποίο «δεν κατορθώνει να συμβάλει αποτελεσματικά στην αποθάρρυνση της ζήτησης τέτοιων υπηρεσιών»⁴². Σε εθνικό επίπεδο, τα νομοθετικά μέτρα που έχουν ληφθεί βάσει του άρθρου 18 παράγραφος 4 της οδηγίας για

³⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/44281/information-note-empact.pdf>
<https://newsroom.consilium.europa.eu/videos/127612-empact-2019-results-20200602>. Τα πλήρη ενημερωτικά δελτία της EMPACT για τα αποτελέσματα του 2019 είναι διαθέσιμα στην ακόλουθη διεύθυνση (τα στοιχεία για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων παρατίθενται στις σελίδες 6 & 7): <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7623-2020-INIT/en/pdf>

³⁹ Ο κανονισμός EURODAC θεσπίζει μια βάση δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων της ΕΕ για το άσυλο: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en

⁴⁰ Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης.

⁴¹ COM(2017) 728 final.

⁴² COM(2016) 719 final.

την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις για την αποτροπή του εγκλήματος και τη μείωση της παράνομης ζήτησης για «υπηρεσίες», «χρήση» ή «εκμετάλλευση» των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Στις διαφορές αυτές περιλαμβάνονται το πεδίο εφαρμογής, οι στόχοι και/ή οι ειδικές απαιτήσεις των εν λόγω εθνικών μέτρων. Μετά τη δεύτερη έκθεση προόδου, λίγα κράτη μέλη ανέφεραν τη θέσπιση νέων νόμων ή την τροποποίηση της ισχύουσας νομοθεσίας για τη μείωση της ζήτησης ή την ποινικοποίηση της χρήσης των υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων (π.χ. Εσθονία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Σουηδία και Ιρλανδία). Οι Κάτω Χώρες ανέφεραν εν εξελίξει νομοθετικές πρωτοβουλίες, ενώ άλλα κράτη μέλη, για παράδειγμα η Λετονία, η Ουγγαρία και η Ισπανία, εξετάζουν το ενδεχόμενο θέσπισης νομοθεσίας.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών επισημαίνουν ότι, όπου υπάρχουν τέτοιες νομοθετικές διατάξεις, η επιβολή τους είναι περιορισμένη, ενώ οι διώξεις και οι καταδίκες αρχίζουν να υλοποιούνται σταδιακά μόνο. Οι εν λόγω οργανώσεις τάσσονται υπέρ της προτεραιότητας της Επιτροπής να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη που δεν το έχουν πράξει να διώκουν ποινικά όσους χρησιμοποιούν εν γνώσει τους τις υπηρεσίες θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και τονίζουν τη σημασία της ποινικοποίησης της χρήσης υπηρεσιών που παρέχονται από τα θύματα για όλες τις μορφές εκμετάλλευσης.

Για δεύτερη φορά συλλέχθηκαν **δεδομένα σχετικά με το ποινικό αδίκημα της χρήσης των υπηρεσιών των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, όπως ορίζεται στην εθνική νομοθεσία**. Έντεκα κράτη μέλη ανέφεραν συνολικά 170 υπόπτους, 162 διώξεις και 133 καταδικαστικές αποφάσεις σε σχέση με το ποινικό αδίκημα της χρήσης των υπηρεσιών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων.

3.2 Πρόσβαση και πραγμάτωση των δικαιωμάτων των θυμάτων

Μία από τις προτεραιότητες που καθορίζονταν στην ανακοίνωση του 2017 ήταν «να βελτιωθεί η πρόσβαση και να πραγματοποιηθούν τα δικαιώματα των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων». Η νομοθεσία της ΕΕ προβλέπει ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων πρέπει να λαμβάνουν βοήθεια, υποστήριξη και προστασία βάσει διαφόρων νομοθετικών πράξεων, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, της οδηγίας 2004/81/ΕΚ για τους τίτλους παραμονής, της οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων⁴³ και της οδηγίας για την αποζημίωση⁴⁴. Τα κράτη μέλη και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών ανέφεραν ότι υπάρχει σημαντικός αριθμός νομοθετικών και πολιτικών εξελίξεων, οι οποίες επιτρέπουν στα θύματα να έχουν πρόσβαση και να ασκούν τα δικαιώματά τους σε λήψη βοήθειας, στήριξης και προστασίας, μεταξύ άλλων σε διασυνοριακό πλαίσιο. Πολλά κράτη μέλη συμμετείχαν στην εκστρατεία που διεξήχθη από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πρόληψης του Εγκλήματος και την Ευρωπόλ σχετικά με τα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων⁴⁵, με στόχο την προσέγγιση δυνητικών θυμάτων και την ενημέρωσή τους

⁴³ Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 315 της 14.11.2012, σ. 57).

⁴⁴ Οδηγία 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (ΕΕ L 261 της 6.8.2004, σ. 15).

⁴⁵ <https://eucpn.org/preventhumantrafficking>

σχετικά με την παροχή βοήθειας και προστασίας, καθώς και τα δικαιώματά τους σε όλες τις χώρες της ΕΕ⁴⁶.

Η μέριμνα για τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων, λαμβανομένης παράλληλα υπόψη της προσωπικής τους ιστορίας, και η διασφάλιση της παροχής εξατομικευμένων υπηρεσιών σε αυτά προσδιορίστηκαν ως προτεραιότητες σε πολλές εκθέσεις. Τα κράτη μέλη και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών υπενθύμισαν την ανάγκη για αποδοτική και αποτελεσματική διεπιστημονική και διυπηρεσιακή προσέγγιση, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης πολύγλωσσου προσωπικού. Πολλές νομοθετικές αλλαγές αφορούσαν τη μεταφορά στο εθνικό δίκαιο και την εφαρμογή της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων, μεταξύ άλλων όσον αφορά την προστασία των θυμάτων στις ποινικές διαδικασίες και τη λήψη μέτρων προστασίας και στήριξης των παιδιών θυμάτων.

Όλα τα κράτη μέλη εκτός από ένα διαθέτουν εθνικούς μηχανισμούς παραπομπής για τη βελτίωση του έγκαιρου εντοπισμού και της παροχής βοήθειας και στήριξης στα θύματα εμπορίας ανθρώπων. Το πεδίο εφαρμογής, η λειτουργία και το επίπεδο τυποποίησης των μηχανισμών παραπομπής ποικίλλουν μεταξύ των κρατών μελών. Όλα τα κράτη μέλη έχουν θεσπίσει τουλάχιστον κάποιο είδος μέτρου και διαδικασίας που αποσκοπεί στη βελτίωση της αναγνώρισης (π.χ. δείκτες, κατευθυντήριες γραμμές που επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες ομάδες υψηλού κινδύνου, κοινή πρωτοβουλία των αρχών επιβολής του νόμου, επιθεωρητές εργασίας και υπηρεσίες μετανάστευσης). Για παράδειγμα, η Ελλάδα αναφέρει ότι ο οικείος εθνικός μηχανισμός παραπομπής άρχισε να ισχύει το 2019. Η Ισπανία θέσπισε διαδικασία παραπομπής δυνητικών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων τα οποία υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας στον αερολιμένα Barajas της Μαδρίτης. Οι γραμμές βοήθειας για τα θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι ένα ακόμη εργαλείο που καθιστά δυνατή την αναγνώριση των θυμάτων, καθώς και την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υποστήριξης. Επιπλέον, η επίσημη αναγνώριση των παιδιών θυμάτων απαιτεί την προσαρμογή πρόσθετων παραγόντων και διαδικασιών και, γενικά, την εφαρμογή της αρχής του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Εκτός από τις αρχές επιβολής του νόμου, τις αστυνομικές και συνοριακές αρχές και τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, και άλλες οντότητες συμμετέχουν στην αναγνώριση παιδιών θυμάτων, όπως οι υπάλληλοι μετανάστευσης, οι επιθεωρητές εργασίας και οι διπλωματικές υπηρεσίες. Στη μελέτη σχετικά με την επανεξέταση της λειτουργίας των εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής επισημάνθηκαν συγκεκριμένες προκλήσεις όσον αφορά την αναγνώριση των θυμάτων εντός των κρατών μελών τους, ιδίως λόγω του ότι το σύστημα ανίχνευσης είναι ειδικά προσαρμοσμένο για την αναγνώριση θυμάτων από τρίτες χώρες και δεν είναι επαρκώς αποτελεσματικό όσον αφορά την παροχή βοήθειας σε θύματα από την ΕΕ, ιδίως σε παιδιά⁴⁷.

⁴⁶ Οι 23 συμμετέχουσες χώρες είναι η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Εσθονία, η Ιρλανδία, η Ισπανία, οι Κάτω Χώρες, η Κροατία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, η Νορβηγία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακική Δημοκρατία, η Σλοβενία και η Τσεχική Δημοκρατία. Βλέπε: <https://eucpn.org/prevenhumantrafficking>

⁴⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Study on Reviewing the functioning of Member States' national and transnational referral mechanisms (Μελέτη σχετικά με την επανεξέταση της λειτουργίας των εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής των κρατών μελών) (2020).

Τα κράτη μέλη ανέφεραν ειδικά για τα παιδιά μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της αναγνώρισης και των διαδικασιών παραπομπής των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Σε αυτά περιλαμβάνονταν η έκδοση κατευθυντήριων γραμμών, η δημιουργία εξειδικευμένων ιδρυμάτων και κέντρων φιλοξενίας και η τροποποίηση των νόμων περί κηδεμονίας για παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα⁴⁸.

Στα ειδικά ανά φύλο μέτρα περιλαμβάνονταν η θέσπιση μέσων πολιτικής για την παροχή πληροφοριών στο προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης σχετικά με τον εντοπισμό γυναικών και κοριτσιών που πέφτουν θύματα εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση, η παροχή κατάρτισης και καθοδήγησης σχετικά με την έμφυλη βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής εκμετάλλευσης, στις αρχές μετανάστευσης, καθώς και η εφαρμογή διαδικασιών παροχής βοήθειας ειδικά για γυναίκες και παιδιά στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης. Τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι η αύξηση των γνώσεων και των ικανοτήτων των εθνικών αρχών και άλλων ενδιαφερόμενων φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία αναγνώρισης, καθώς και η βελτίωση των διαδικασιών παραπομπής, βελτίωσαν την αναγνώριση των θυμάτων, με αποτέλεσμα την αναγνώριση μεγαλύτερου αριθμού θυμάτων. Ωστόσο, για τα παιδιά που υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας, η συμμετοχή των υπηρεσιών προστασίας των παιδιών στους μηχανισμούς παραπομπής είναι επί του παρόντος περιορισμένη και πρέπει να ενισχυθεί.

Τα κράτη μέλη τόνισαν επίσης ότι η ύπαρξη σαφώς καθορισμένων διαδικασιών με καθορισμένους ρόλους και διαθέσιμα δεδομένα ανά φύλο και ηλικία ήταν χρήσιμη για τη μέτρηση της κλίμακας του φαινομένου και τον προσδιορισμό των αναγκών που πρέπει να καλυφθούν. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών εξέφρασαν τη λύπη τους για τον αποκλεισμό τους από την επίσημη διαδικασία αναγνώρισης σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ. Τόνισαν επίσης την ασυνεπή εφαρμογή των περιόδων αποκατάστασης και περίσκεψης στα κράτη μέλη, την έλλειψη έγκαιρης νομικής παρέμβασης και την έλλειψη κατάρτισης των επαγγελματιών που συμμετέχουν στη διαδικασία αναγνώρισης, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη μη επίσημη αναγνώριση των θυμάτων. Εκκρεμή ζητήματα είναι η εφαρμογή της ρήτρας μη επιβολής ποινής, σύμφωνα με την οποία τα θύματα δεν θα πρέπει να τιμωρούνται για εγκλήματα που υποχρεώθηκαν να διαπράξουν, και η πρόσβαση των θυμάτων σε αποζημίωση.

3.3 Γενικές δράσεις

Ως σύνθετο φαινόμενο, η εμπορία ανθρώπων εξακολουθεί να αντιμετωπίζεται συστηματικά σε ευρύ φάσμα βασικών σχετικών τομέων πολιτικής της ΕΕ όπως η ασφάλεια, η μετανάστευση, η δικαιοσύνη, η ισότητα των φύλων, η καταπολέμηση των διακρίσεων, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η προστασία των παιδιών, η απασχόληση, η γεωργία και η αλιεία, η ανάπτυξη, η έρευνα και η ανθρωπιστική βοήθεια⁴⁹.

⁴⁸ Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων εξακολούθησε να στηρίζει τα κράτη μέλη όσον αφορά την ενίσχυση των συστημάτων επιτροπείας, όπως την Ελλάδα και την Ιταλία, συμπεριλαμβανομένης της έμφασης σε παιδιά που πέφτουν θύματα εμπορίας ανθρώπων.

⁴⁹ Ως πρόσφατα παραδείγματα, βλέπε: Μια Ένωση ισότητας — Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025 (Μια Ένωση ισότητας — Στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2020-2025): τη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα των θυμάτων (2020-2025), COM(2020) 258 final· τη στρατηγική της ΕΕ για αποτελεσματικότερη καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών,

Υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της εξωτερικής και της εσωτερικής διάστασης της εμπορίας ανθρώπων. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης έχουν πραγματοποιήσει εκτεταμένες εργασίες για τη διασφάλιση συνεκτικής και συντονισμένης προσέγγισης για την αντιμετώπιση αυτού του εγκλήματος. Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί αντικείμενο ευρέος φάσματος μέσω πολιτικής, όπως η συνολική στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας, το σχέδιο δράσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024⁵⁰, η κοινή ανακοίνωση «Προς μια ολοκληρωμένη στρατηγική με την Αφρική»⁵¹, η στρατηγική της ΕΕ για τα Δυτικά Βαλκάνια⁵² και η ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας.

Οι μη στρατιωτικές και στρατιωτικές αποστολές της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας^{53 54} αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος. Στην Κεντρική Μεσόγειο, η επιχείρηση Sophia της EUNAVFOR MED διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο στη βελτίωση της συνολικής ασφάλειας στη θάλασσα και συνέβαλε στην εξάρθρωση και στην εξουδετέρωση του επιχειρηματικού μοντέλου και των εγκληματικών δικτύων λαθραίας διακίνησης και εμπορίας μεταναστών, καθώς και στη βελτίωση της συνεργασίας με ευρύ φάσμα οργάνωσεων. Η επιχείρηση IRINI της EUNAVFOR MED αντικατέστησε την επιχείρηση Sophia από τις 31 Μαρτίου 2020, με βασικό καθήκον την εφαρμογή του εμπάργκο όπλων του ΟΗΕ στη Λιβύη, με παράλληλη συμβολή στην εξάρθρωση του επιχειρηματικού μοντέλου των δικτύων λαθραίας διακίνησης μεταναστών και εμπορίας ανθρώπων.

Η εμπορία ανθρώπων καλύπτεται εκτενώς στα μέσα ανάπτυξης και συνεργασίας που σχετίζονται με το θεματολόγιο του 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η εμπορία ανθρώπων περιλαμβάνεται σε τρεις ειδικούς στόχους, μεταξύ των οποίων η εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά των γυναικών και των κοριτσιών, μεταξύ άλλων με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση [Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) 5.2], η εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων και της καταναγκαστικής εργασίας (ΣΒΑ 8.7) και η εξάλειψη της εμπορίας παιδιών (ΣΒΑ 16.2). Η ΕΕ συμμετέχει στη διαδικασία επανεξέτασης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση του διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος και των πρωτοκόλλων της, μεταξύ άλλων στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων.

COM(2020) 607 final: το θεματολόγιο και το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ναρκωτικά (2021-2025), COM(2020) 606 final.

⁵⁰ Παράρτημα στην κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024», JOIN(2020) 5 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020JC0005&from=EN>

⁵¹ Κοινή ανακοίνωση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο «Προς μια ολοκληρωμένη στρατηγική με την Αφρική», JOIN(2020) 4 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1602673319680&uri=CELEX:52020JC0004>

⁵² Στρασβούργο, COM(2018) 65 final της 6ης Φεβρουαρίου 2018.

⁵³ Κοινό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Joint Action Plan Implementing the Civilian CSDP Compact 8962/19 (Κοινό σχέδιο δράσης για την εφαρμογή του Συμφώνου μη στρατιωτικής ΚΠΑΑ 8962/19).

⁵⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με τη θέσπιση Συμφώνου μη στρατιωτικής ΚΠΑΑ, 14305/18.

Πολυάριθμες εξωτερικές πολιτικές, εταιρικές σχέσεις και πρωτοβουλίες με τρίτες χώρες ή περιφερειακούς οργανισμούς εξακολούθησαν να αντιμετωπίζουν την εμπορία ανθρώπων, ιδίως στο πλαίσιο της συνέχειας που δόθηκε στο κοινό σχέδιο δράσης της Βαλέτας, όπως οι διαδικασίες του Χαρτούμ και του Ραμπάτ.

Η διευκόλυνση της χρηματοδότησης πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων εντός της ΕΕ και σε χώρες εταίρους εξακολούθησε επίσης να αποτελεί προτεραιότητα. Τα κράτη μέλη ανέφεραν έργα υπό επιμερισμένη διαχείριση που χρηματοδοτήθηκαν μέσω των εθνικών προγραμμάτων που διαχειρίζονται το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας ή το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης· και διακρατικά έργα που χρηματοδοτήθηκαν από επιχορηγήσεις της ΕΕ στο πλαίσιο του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας-Αστυνομία και του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης. Έργα συνέχισαν επίσης να χρηματοδοτούνται από:

- άλλες χρηματοδοτικές ροές της ΕΕ (π.χ. πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα, την ισότητα και την ιθαγένεια)·
- δράσεις της EMPACT, που προβλέπονται στους προϋπολογισμούς των οργανισμών της ΕΕ·
- εθνική χρηματοδότηση·
- μέσω της πρωτοβουλίας ΕΕ-OHE «Spotlight»·
- το καταπιστευματικό ταμείο της ΕΕ για την Αφρική·
- την πρωτοβουλία GLO.ACT, τον μηχανισμό αναπτυξιακής συνεργασίας· και
- το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή και η συνέπεια των πολιτικών, συνεχίστηκαν οι εργασίες συντονισμού σε επίπεδο ΕΕ μέσω:

- των θεματικών και διαρθρωμένων συνεδριάσεων της πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και του δικτύου εθνικών εισηγητών και ισοδύναμων μηχανισμών της ΕΕ·
- συνεδριάσεων συντονισμού των 10 οργανισμών της ΕΕ οι οποίοι το 2018 υπέγραψαν την κοινή δήλωση δέσμευσης περί συνεργασίας τους κατά της εμπορίας ανθρώπων·
- της διυπηρεσιακής ομάδας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής· και
- συνεδριάσεων με άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο).

Η διεθνής συνεργασία συνεχίστηκε επίσης, μεταξύ άλλων με διεθνείς οργανισμούς και φορείς των Ηνωμένων Εθνών.

4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τα κύρια πορίσματα της παρούσας έκθεσης προκύπτει ότι η εμπορία ανθρώπων δεν έχει μειωθεί, αλλά αντιθέτως έχει εξελιχθεί εντός της ΕΕ, και ότι έχουν προκύψει νέοι κίνδυνοι. Πάρα πολλά θύματα εξακολουθούν να πλήττονται από τη βία, τις απειλές και την τεράστια βλάβη που προκαλείται από την εμπορία ανθρώπων. Η ύπαρξη της

εμπορίας ανθρώπων προκαλεί τρομερό ανθρώπινο, κοινωνικό και οικονομικό κόστος, ενώ οι διακινητές και άλλοι παράγοντες οι οποίοι, εν γνώσει τους ή εν αγνοία τους, εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες στην αλυσίδα εμπορίας, αποκομίζουν τεράστια κέρδη. Η καταπολέμηση της νοοτροπίας της ατιμωρησίας των δραστών, των χρηστών, των εκμεταλλευτών και όσων αποκομίζουν κέρδη είναι ουσιώδης για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Στην έκθεση επισημαίνεται επίσης ότι έχει σημειωθεί αξιόλογη πρόοδος όσον αφορά τη διακρατική συνεργασία εντός της ΕΕ και με τρίτες χώρες, συμπεριλαμβανομένων διασυνοριακών δράσεων επιβολής του νόμου και δικαστικών επιχειρησιακών δράσεων, καθώς και όσον αφορά τη δημιουργία και τη βελτίωση εθνικών και διακρατικών μηχανισμών παραπομπής και την ανάπτυξη της βάσης γνώσεων σχετικά με το φαινόμενο. Ωστόσο, ο αριθμός των διώξεων και των καταδικαστικών αποφάσεων παραμένει χαμηλός, ενώ ο αριθμός των θυμάτων παραμένει υψηλός. Το αρκετά ανομοιόμορφο νομικό τοπίο όσον αφορά την ποινικοποίηση της χρήσης υπηρεσιών που παρέχονται από θύματα εμπορίας μπορεί να εμποδίσει την καταβολή περαιτέρω προσπάθειών αποθάρρυνσης της ζήτησης για τέτοιες υπηρεσίες. Όταν τα θύματα λαμβάνουν βοήθεια, στήριξη και προστασία, οι ανάγκες τους δεν λαμβάνονται υπόψη όσον αφορά τις μορφές εκμετάλλευσης που υφίστανται, το φύλο και την ηλικία τους, καθώς και τις ειδικές ανάγκες και περιστάσεις τους. Η καταγραφή και η αναφορά στοιχείων παραμένει μη συνεπής. Οι ανησυχίες που εντοπίστηκαν καταδεικνύουν την ανεπαρκή εφαρμογή της οδηγίας για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στα κράτη μέλη, η οποία θα πρέπει να εντατικοποιηθεί.

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί διεθνικό έγκλημα που τροφοδοτεί την παράνομη ζήτηση εντός και εκτός της ΕΕ και έχει αρνητικό αντίκτυπο σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η ενίσχυση των εταιρικών σχέσεων στον τομέα της ασφάλειας μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών θα μπορούσε να οδηγήσει σε αύξηση της συνεργασίας για την αντιμετώπιση κοινών απειλών. Η προσέγγιση αυτή θα βασίζεται σε κοινά συμφέροντα στον τομέα της ασφάλειας και σε καθιερωμένο διάλογο περί συνεργασίας και ασφάλειας⁵⁵. Η ανεπαρκής πρόοδος που έχει σημειωθεί και οι εξελισσόμενες τάσεις της εμπορίας ανθρώπων απαιτούν μια νέα στρατηγική προσέγγιση για την εξάλειψη της εμπορίας ανθρώπων. Οι δράσεις αυτές θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του θεματολογίου για την αντιμετώπιση του οργανωμένου εγκλήματος.

⁵⁵ COM(2020) 605 final.